

Саме безперервна освіта наразі постає перед нами як ідея, один із принципів навчання, висока якість освітнього процесу та обов'язкова умова подальшого розвитку людини загалом як біологічного виду *Homo Sapiens* і потенційного носія інвайронментальної парадигми у ставленні до життя як такого. Адже «Учитель, котрий не вчиться сам, утрачає моральне право вчити інших», – саме так мовиться в українській народній приказці.

Особлива увага, гостра необхідність безперервної освіти пов'язана з однією з чотирьох ключових компетенцій, чітко означених міжнародною комісією ЮНЕСКО щодо освіти у XXI столітті: «навчитися вчитися» [10]. Це – про можливість усім віковим групам населення Землі, без винятку, пристосовуватися до життя і роботи у сучасному – всебічно розвиненому – постіндустріальному, тобто інформаційному суспільстві, а також про можливість зростання освітнього потенціалу кожної, окремо взятої, особистості упродовж усього її життя.

У зв'язку із усім вище викладеним, можемо сказати: сенс концепції безперервної педагогічної освіти полягає у високій і дуже привабливій ідеї створення людського суспільства, що постійно навчається, а це, у свою чергу, «...створює умови довічної освіти і – обов'язково! – удовлетворяє ті потреби кожної людини у безперервному самовдосконаленні, знаходженні власних, зручних, варіацій стосовно шляхів самореалізації...» [4, с. 64].

Входження України до світового освітнього простору (а це неминуче супроводжується тенденцією глобалізації, а відтак – інтенсивною динамікою змін) вимагає підготовки у першу чергу педагогів до швидкоплинної мінливості сучасного світу [6, 7]. Отож, необхідними якостями учителя, котрий бажає порівняно швидко й безболісно пристосуватися до того і навчити тому інших, стають: адекватна реакція на всі зміни, ініціативність, комунікабельність, самостійність, планетарне й концептуальне мислення, інші життєво важливі вміння, навички для суттєвого покращання якості життя. Адже нині широко відчинені ринки, у тому рахунку й робочої сили, і це також націлює будь-який соціум на створення системи безперервної освіти, котра повинна забезпечити буквально кожній людині особистісний і професійний розвиток, надати усі можливості реалізувати себе й усередині країни, й на світовому ринку робочої сили. У зв'язку з цим відома теза «Освіта – на все життя» змінюється значно прогресивнішим гаслом: «Освіта – через усе життя!»

ЛІТЕРАТУРА

1. Кокур О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : *Монографія*. К., Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. 2012. 200 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/19596290.pdf> (дата звернення: 12.07.2022).
2. Коменський Я. А. Велика дидактика. URL: <http://um.co.ua/10/10-15/10-153599.html> (дата звернення: 17.09.2022).
3. Лерган Луї Диференціація у педагогіці. Париж, *вид-во PUF*. 1995.
4. Марищук В. Л. Психологічні основи формування професійно значимих якостей. *Дис. ...д-ра психол. наук*. Львів. 1982. 351 с.
5. Низовська І. А. Науково-методичні засади професійного розвитку педагогів при освоєнні інноваційних технологій навчання у загальноосвітній школі. *Автореф. дис. ...канд. пед. наук*. Бішкек, Киргизстан. 2007. 19 с.
6. Про затвердження Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2013 р. № 1176. Міністерство освіти і науки України, *Вища школа*. 2013. № 9. С. 103 – 113.
7. Про освіту : Закон України від 23.05.1991 р. № 1060-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page2> (дата звернення: 11.04.2022).
8. Солон. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Солон> (дата звернення: 18.09.2022).
9. Le'grand P. An Introduction to Life-long Education. Paris, Groom Helm – *The UNESCO Press*. 1975. P. 17 – 21.
10. UNESCO. Word Conference on Education for All. Resolution 25 C/IV. A.8.B.5.(b), Paris.1989. P. 76.

Багмет Ю.О.,
студентка II курсу Факультету української філології
та літературної творчості імені Андрія Малишка
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна
Науковий керівник – Вишківська В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті актуалізовано та окреслено проблему реалізації виховного потенціалу уроків української літератури. Визначено, що українська література є потужним носієм ідентичності нації, її генетичного коду, тому в національному самоусвідомленні, самозбереженні й самоствердженні її роль незаперечна й важлива. Виховання свідомого українця повинно базуватися на історичних і культурних знаннях, традиціях, на переосмисленні сучасного досвіду на основі загальнолюдських цінностей.

Abstract. The article updates and outlines the problem of realizing the educational potential of Ukrainian literature lessons. It was determined that Ukrainian literature is a powerful carrier of the nation's identity, its genetic code, therefore its role in national self-awareness, self-preservation and self-affirmation is undeniable and important. The upbringing of a conscious Ukrainian should be based on historical and cultural knowledge, traditions, on the reinterpretation of modern experience on the basis of universal values.

Українська література має необмежені можливості щодо реалізації завдання національного виховання. Завдання вчителя – мобілізувати знання та вміння, прагнути поєднати навчальні та виховні аспекти навчальної програми, акцентувати увагу на творчості, образі, рисах характеру людини, вміти формувати громадянина-патріота.

В.Уліщенко наголошує, що уроки мови та літератури особливі тим, що передбачають не просто напружену роботу розуму, пам'яті, але й душі водночас. Педагог має аналізувати поведінку і почуття героїв через зміст художніх творів, через сприйняття авторської позиції, вчити дітей мислити, творити, схилити голову, бути мудрими і добрими, виховувати синівську шанобливість до батьків і не забувати про повагу до інших [2].

Учням початкових класів потрібно радити захоплюватись героями казок, оскільки вони є носіями честі, хоробрості та справедливості.

Програма з української літератури для 5-9-х класів розроблена з метою формування культури читання школярів. У середній школі важливо розвивати концепцію читання як соціокультурної практики, яка є важливою частиною повсякденного життя учнів. Для цього програма має бути захоплюючою та відповідати очікуванням сучасної молоді, яка живе в динамічному інформаційному світі. Сучасні школярі перебувають у віртуальному середовищі, яке характеризується «обрізанням», «латанням» і фрагментацією. Адже сучасне життя здається світом «коротких» повідомлень, новин, що швидко поширюються. Не тільки дітям, а й дорослим нелегко розібратися у сучасній величезній кількості інформації. Тому так важливо навчити учнів читати, допомогти їм усвідомити, що читання є запорукою успішного розвитку в житті та фактором саморозвитку впродовж усього життя. Читання – це не марна трата часу, а можливість отримати цінний психологічний, соціокультурний і, зрештою, життєвий досвід [1].

Для розвитку уяви учнів призначені твори для 5-7-х класів. Тексти спонукають школярів фантазувати про життя героїв, відчувати їх, виявляти співчуття до мешканців художнього світу. Здатність до уяви є первинним етапом творчого розвитку, запорукою подальшої успішної соціалізації, здатності вирішувати складні життєві проблеми [1].

Учням 8-9-х класів уроки літератури забезпечують художньо-виразну роботу, яка дає їм можливість осмислити сучасне життя, виховує громадську активність, важливість громадянськості, екологічного мислення, морально-етичну відповідальність, толерантність, співпереживання, повагу до інших, вміння мислити творчо. Основне завдання сучасної загальноосвітньої школи – сприяти розумінню учнями внутрішньої логіки предметів, які вони вивчають, ретельному підбору підручників, виходячи з принципів практичності та функціональності [1; 3].

Слід також враховувати, що для успішної діяльності сьогодні недостатньо знань і вмінь. Нині необхідно вчити вірити в себе, у власні сили, приймати рішення, жити і працювати в команді, зосереджуватися на конкретному завданні, визначати проблему, формулювати і висувати гіпотезу, доводити або спростовувати її, вести самостійний або спільний пошук вирішення проблем, беручи відповідальність за результати дій. Реалізація завдань передбачає: перенесення фокусу навчання з процесу накопичення дисциплінарних знань на процес формування умінь і навичок, можливості їх самостійного застосовувати у невизначених ситуаціях, становлення суб'єктів навчальної діяльності та саморозвитку особистості.

На уроках літератури слід виховувати емоційну культуру. Кожен урок має бути спрямований до душі учня, наповнений матеріалом для роздумів над життям, духовним світом людини, загальнолюдськими цінностями. Українська література має відкривати учням культурний світ. У поєднанні з іншими видами мистецтва, особливо архітектурою, живописом, музикою, історією, художньою культурою, можна досягти всього, чого забажає душа. Вивчення літературних творів у широкому культурному контексті допоможе зрозуміти фундаментальні цінності культури [3; 5].

Мабуть, найважливішим фактором морального виховання учнів є моральна освіченість, яка бере на себе такі виховні функції:

- широке розуміння моральних цінностей людського життя та культури;
- вплив на формування моральних понять, уявлень, думок, суджень, оцінок і таким чином, формування моральних переконань.

Мораль, отримана з різних джерел, сприяє моральному самовихованню особистості. Саме з цієї позиції ми розглядаємо моральне падіння Кайдашів і Чіпки, братовбивство Сави Федорчука.

Крім зазначених, завданнями уроку літератури щодо морально-етичного, творчого та психологічного виховання учнів є: уміння висловлювати та відстоювати власну точку зору; усвідомлення життєствердної сили радісних, піднесених емоцій, викликаних дотепними, доброзичливими жартами; цілеспрямованість; формування і збереження індивідуальних особливостей людини як важливих чинників її майбутньої максимальної самореалізації; розвиток кмітливості, розумових здібностей людини, пам'яті, творчої уяви; усвідомлення турботи про світ природи і рідних людей як неодмінну рису гуманної, гідної поведінки; осмислення вічних понять добра і зла, патріотизму, вірності, почуття обов'язку; розвиток творчих здібностей, високих моральних якостей, характеру людини; уміння осмислено відрізнити добро від зла. Морально-етична проблематика, представлена у творах І. Нечуя-Левицького, В. Винниченка, І. Франка, М. Коцюбинського, О. Кобилянської та інших письменників, спрямована на реалізацію цих завдань [1; 4].

Українська література також є потужним носієм ідентичності нації, її генетичного коду, тому в національному самоусвідомленні, самозбереженні й самоствердженні її роль незаперечна й важлива. Виховання свідомого українця повинно базуватися на історичних і культурних знаннях, традиціях, на переосмисленні сучасного досвіду на основі загальнолюдських цінностей. Ознайомлення з художнім твором, усебічний аналіз змістової, жанрової та естетичної специфіки наблизять учнів до розуміння літератури як вияву мистецтва, потужного чинника світосприйняття та самоідентифікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Ю. Загальна модель шкільного навчання української літератури: монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 392 с.
2. Уліщенко В. В. Не бійтеся заглядати... в Інтернет (Опосередковане спілкування вчителя та учнів на сучасному уроці літератури). Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях і колегіумах. 2008. № 4. С. 28–34.
3. Уліщенко В. В. Бачу серцем, споглядаю, мислю образами. Ейдетичні прийоми аналізу художнього тексту як ключ до ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії під час вивчення української літератури. Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях і колегіумах. 2009. № 5. С. 28–39.
4. Електронне джерело: <https://naurok.com.ua/vistup-vihovniy-potencial-na-urokah-movi-ta-literaturi-169060.html>
5. Електронне джерело: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/70/part_4/22.pdf

Білецький О.А.,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
факультету гуманітарної і економічної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Слов'янськ, Україна

Петриков О.О.,

студент II курсу Факультету фізичного виховання
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Слов'янськ, Україна

АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ (ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО УРОКУ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ)

Анотація. У статті робиться спроба проаналізувати основні методи і форми організації навчання для використання у дистанційній освіті. Схарактеризовано умови, що вплинули на появу різних форм дистанційного навчання як у середній загальноосвітній школі, так і у вищих навчальних закладах. Особлива увага авторами приділяється організації дистанційних уроків за допомогою таких месенджерів, як Skype, Viber, а також популярних в Україні дистанційних платформ навчання (Moodle, GoogleClass, GoogleMeet). У статті також робиться спроба проаналізувати структуру дистанційного уроку на компоненти і характеризувати їх.

Abstract. The article attempts to analyze the main methods and forms of organizing training for use in distance education. The article describes the conditions that influenced the emergence of various forms of distance learning both in secondary general education schools and in higher educational institutions. The authors pay special attention to organizing remote lessons using such messengers as Skype, Viber, as well as popular distance learning platforms in Ukraine (Moodle, GoogleClass, GoogleMeet). The article also attempts to analyze the structure of the distance lesson into components and characterize them.

Пандемія Covid-19 і воєнний стан, що й пішов за нею, на території України обумовили надзвичайні зміни в суспільстві. Виявилось це, насамперед, у соціальному дистанціюванні, яке відобразилося на всі прошарках суспільства, у тому числі освіти [1,2].

З метою збереження й подальшого розвитку системи освіти в українській державі, навчальним закладам довелося швидко адаптуватися до ситуації й шукати продуктивні рішення в різних цифрових навчальних платформах. Це привело до безпрецедентного розвитку онлайн-навчання.